

Sławomir Bździuch

Uniwersytet Rzeszowski

sbzdzuch@ur.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-4487-6835>

Spółeczna aktywność studentów: zaangażowanie w organizacje pozarządowe i studenckie

Wstęp

Młodzież akademicka odgrywa istotną rolę w kształtowaniu przyszłości społeczeństwa, zarówno w wymiarze naukowym, jak i społecznym. Okres studiów to czas intensywnego rozwoju, nie tylko intelektualnego, ale także osobistego i zawodowego. To właśnie wtedy młodzi ludzie zdobywają wiedzę, kształtują swoje postawy, nawiązują relacje oraz podejmują pierwsze czynności w kierunku aktywności społecznej i zawodowej. Dlatego szczególnie istotne jest optymalne zagospodarowanie tego kluczowego etapu życia przez młode osoby. W związku z tym aktywność studencka nie powinna koncentrować się wyłącznie na aspektach edukacyjnych, lecz powinna również obejmować dodatkowe formy zaangażowania, sprzyjające wszechstronnemu rozwojowi.

Jednym z kluczowych aspektów życia studenckiego jest możliwość uczestnictwa w różnorodnych formach aktywności poza programem akademickim. Koła naukowe, samorządy studenckie oraz organizacje pozarządowe stanowią nie tylko przestrzeń do zdobywania praktycznych umiejętności, ale również miejsce kształtowania kompetencji miękkich i rozwijania zaangażowania obywatelskiego. Współczesny rynek pracy coraz częściej oczekuje od absolwentów nie tylko solidnego przygotowania merytorycznego, ale także doświadczenia w pracy zespołowej, zarządzaniu projektami oraz umiejętności przywódczych.

Mając na uwadze powyższe, celem niniejszego artykułu jest analiza poziomu zaangażowania studentów uczelni rzeszowskich w działalność społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem ich uczestnictwa w kołach naukowych, samorządzie studenckim oraz organizacjach pozarządowych. Zostaną przedstawione wyniki badań, które pozwolą określić zaangażowanie studentów w poszczególne formy organizacyjne oraz poziom tego zaangażowania. W celu bardziej dogłębnego zbadania problemu wspomniane analizy będą prowadzone z uwzględnieniem płci respondentów.

Młodzież akademicka

Nie ulega wątpliwości, że tematyka młodzieżowa jest dość popularnym i ciekawym tematem badawczym, który interesuje między innymi socjologów. Istota problematyki młodzieżowej jest na tyle wartościowa, że w socjologii wyodrębniła się subdyscyplina określana mianem socjologii młodzieży. Z tego też powodu można stwierdzić w ślad za Marianem Niezgodą, że pytanie o zainteresowanie socjologii tematyką młodzieżową można określić jako banalne¹. Na poparcie tej tezy wystarczy wskazać istnienie wspomnianej subdyscypliny traktującej o problematyce młodzieżowej. O popularności tematyki młodzieżowej świadczy również fakt, że w literaturze przedmiotu możemy spotkać szereg definicji opisujących tę kategorię społeczną. Jan Garlicki wskazał na przykład, że młodzież należy rozumieć, jako „[o]kreśloną ilość ludzi w danym społeczeństwie w wieku od 15–16 lat do 30 lat charakteryzująca się uzależnieniem materialnym i ograniczoną możliwością samostanowienia”². W takim ujęciu młodzież stanowi dość szeroki przedział wiekowy, który jest dość mocno zróżnicowany, gdyż we wskazanym przedziale mieszczą się zarówno osoby uczące się w szkole średniej, na studiach wyższych, jak i takie, które są już aktywne zawodowo. Wymienione opcje związane z aktywnością danej grupy wiekowej oczywiście nie wyczerpują wszystkich możliwości działania, ale ukazują już dość duże zróżnicowanie występujące w tej grupie. Mając to na uwadze, autor swoje rozważania zawęził do tej części młodzieży, która uczestniczy w edukacji na poziomie wyższym, a mianowicie młodzieży akademickiej.

Młodzież akademicka jest to część społeczeństwa, którą zgodnie z założeniami edukacji na poziomie wyższym określa się zarówno w literaturze,

¹ M. Niezgoda, *Młodzież jako przedmiot zainteresowania socjologii*, „Rocznik Lubuski” 2014, t. 40, cz. 2a, s. 43.

² J. Garlicki, *Kultura polityczna młodzieży studenckiej*, Wyd. PWN. Warszawa 1991, s. 16.

jak i w praktyce jako „studentów”. Grupa ta znajduje się w specyficznym okresie przejściowym pomiędzy adolescencją a pełnią dorosłości. Jest to etap, w którym jednostki stopniowo przejmują pełną odpowiedzialność za własne życie, rozwijając jednocześnie kompetencje niezbędne do funkcjonowania w społeczeństwie. W sposób syntetyczny położenie tych młodych ludzi w swojej publikacji opisał Daniel Markowski, wskazując, że jest to³:

- zbiorowość stosunkowo jednorodna wiekowo (wiek studentów znakomitej większości oscyluje w przedziale 19–24 lata);
- grupa, która stanowi reprezentację społeczeństwa, cechującą się z założenia wyższym poziomem wiedzy oraz talentu;
- zbiorowość, której uzależnienie ekonomiczne od rodziców świadczy o niepełnej dojrzałości społecznej;
- zbiorowość, która tworzy grupę społeczną, posiadającą wspólne doświadczenia edukacyjne oferowane przez wyspecjalizowane w tym celu instytucje.

Jedną z cech, która w sposób zdecydowany wyróżnia studentów, jest jej status uczestnika edukacji na poziomie wyższym. Status ten sprawia, że osoby go posiadające mają przewagę nad rówieśnikami, na przykład w kontekście podejmowania pierwszych aktywności zawodowych. Wynika to z faktu, że pracodawca zatrudniający osobę studiującą na umowę cywilnoprawną nie musi odprowadzać od tego zatrudnienia składek na ubezpieczenia społeczne, co sprawia, iż taki pracownik jest bardziej atrakcyjny na rynku pracy. Wyróżniający charakter wspomianej cechy sprawił, że na jej bazie Katarzyna Klimkowska zaproponowała definicję młodzieży akademickiej, która mówi o tym, iż jest to grupa ucząca się w trybie stacjonarnym na odpowiednim poziomie kształcenia w instytucjach, które posiadają status uczelni wyższej⁴.

Prowadząc rozważania w kontekście młodzieży akademickiej, należy również uwzględnić fakt, że w roku akademickim 2021/2022 grupa ta stanowiła ponad 54% populacji osób w wieku 19–24 lata⁵. Przytoczona statystyka, w ramach której osoby studiujące stanowią ponad 50% ogółu ludności w określonym przedziale wiekowym, wskazuje na istotny potencjał tej grupy w zakresie kształtowania aktywności obywatelskiej i społecznej. Dodatkowo warto zauważyć, że badania przeprowadzone na potrzeby niniejszego arty-

³ D. Markowski, *Struktura społeczna a socjologia*, Wyd. WSP w Rzeszowie, Rzeszów, 1989, s. 125.

⁴ K. Klimkowska, *Funkcjonowanie społeczne młodzieży akademickiej*, Wyd. UMCS, Lublin, 2010, s. 23.

⁵ EUROSTUDENT VIII, *Społeczne i ekonomiczne warunki życia studentów w Polsce na tle innych krajów europejskich*, Raport końcowy dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego” IBRIS, Warszawa 2024, s. 10.

kułu zostały zrealizowane wśród studentów uczelni rzeszowskich, na których w grudniu 2023 roku uczyło się 30 853 studentów. Studenci studiujący w Rzeszowie stanowią zdecydowaną większość uczestników kształcenia na poziomie wyższym w województwie podkarpackim, gdzie na koniec 2023 roku liczba wszystkich studentów wynosiła 41 908⁶. Przytoczone statystyki podkreślają znaczenie omawianej grupy w kontekście prowadzonych w niniejszym artykule rozważań dotyczących aktywności studenckiej.

Charakteryzując tę grupę społeczną, warto również zwrócić uwagę na to, że pomimo niepełnej dojrzałości społecznej są to osoby dorosłe. W swoich rozważaniach Barbara Hajduk określiła studenta jako osobę, która: „sama odpowiada za własne wybory, za podejmowane decyzje, zawierane umowy, wybór zawodu, za przebieg studiów, wybór partnera życiowego”⁷. Mając to na uwadze, należy pamiętać, że decyzje, które podejmują studenci są traktowane jako ich suwerenne i powinni się liczyć z ich konsekwencjami zarówno społecznymi, jak i prawnymi. Taki sposób postrzegania uczestnika edukacji na poziomie wyższym sprawia, że można go określić, jako „młodego dorosłego”, który powinien być świadomy odpowiedzialności za swoje czyny⁸. Dodatkowo należy pamiętać, że zasadniczym aspektem tej fazy życia jest podejmowanie kluczowych decyzji, które wykraczają poza sferę edukacyjną. Młodzi ludzie nie tylko dokonują wyborów dotyczących swojej aktywności akademickiej, lecz także kształtują ścieżki zawodowe oraz podejmują decyzje o długofalowych konsekwencjach dla ich życia osobistego.

Aktywność społeczna studentów

W rozważaniach dotyczących aktywności społecznej zarówno w odniesieniu do całego społeczeństwa, jak i wybranych grup społecznych nie sposób pominąć dorobku amerykańskiego politologa Roberta Putnama. Jego prace stanowią fundament w zrozumieniu mechanizmów zaangażowania obywatelskiego. Putnam, definiując pojęcie kapitału społecznego, wskazuje jego trzy główne elementy, spośród których szczególnie istotne są sieci obywatelskie. To właśnie one tworzą platformę sprzyjającą budowaniu zaufania i rozwijaniu

⁶ Główny Urząd Statystyczny, *Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2023/2024*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20232024,8,10.html> [dostęp: 7.05. 2025].

⁷ B. Hajduk, *Socjalizacja studenta w małym ośrodku akademickim*, Wyd. PZ, Zielona Góra 2000, s. 60.

⁸ K. Klimkowska, *op.cit.*, s. 24.

wzajemnych powiązań między członkami społeczeństwa⁹. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera analiza aktywności społecznej studentów – grupy, która z jednej strony znajduje się w newralgicznym okresie kształtowania postaw obywatelskich, z drugiej zaś posiada potencjał organizacyjny i intelektualny do tworzenia oraz uczestniczenia w różnorodnych formach życia społecznego.

Aktywność społeczna studentów stanowi istotny czynnik rozwoju zarówno jednostek, jak i całego społeczeństwa obywatelskiego. W pobudzaniu tej aktywności dużą rolę odgrywają uczelnie wyższe, które oprócz zaferowania odpowiedniego poziomu wykształcenia, stwarzają młodym ludziom możliwość podejmowania różnego rodzaju aktywności. Aktywności te mają za zadanie pomóc młodzieży akademickiej rozwijać swoje zainteresowania, zdobywać doświadczenie oraz pomagać w wykorzystaniu uzyskanej wiedzy teoretycznej w praktyce.

Do aktywności, które spełniają powyższe założenia, należy niewątpliwie zaliczyć działalność w różnego rodzaju organizacjach studenckich. Szczególnie istotne z punktu widzenia możliwości uzyskania wartościowego doświadczenia są dwie formy organizowania się studentów. Jedną z nich ma charakter bardziej naukowy, natomiast w drugiej uczestnicy skupiają się bardziej na aspektach organizacyjnych. Organizacje studenckie, o których mowa, to koła naukowe oraz samorząd studentów. Powszechność ich występowania sprawia, że mają one możliwość zaktywizować największą grupę młodych ludzi. Aktywne zaangażowanie w działalność wspomnianych organizacji daje studentom możliwość rozwijania się w sposób bardziej kompleksowy. Jednakże koła naukowe czy samorząd studencki są to organizacje, których działalność skupia się w obrębie uczelni, interesującym uzupełnieniem omawianej aktywności, jak wskazuje Paulina Balcerowska, może być działalność w ramach organizacji pozarządowych, które umożliwiają rozwijanie kompetencji interpersonalnych, organizacyjnych oraz przywódczych¹⁰.

Wyżej wymienione formy aktywności, w jakich studenci mogą dodatkowo rozwijać swoje kompetencje, wpisują się w politykę propagowaną przez Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju wskazującej na konieczność budowania „spójnej koncepcji integracji polityki edukacyjnej i rynku

⁹ R. Putnam, *Demokracja w działaniu. Tradycje obywatelskie we współczesnych Włoszech*, Wyd. Znak, Kraków 1995, s. 258.

¹⁰ P. Balcerowska, *Przygotowanie się do przyszłej pracy zawodowej – drogą do kariery*, [w:] *Sytuacja młodzieży na rynku pracy*, red. M. Piotrowska-Trybull, Wyd. Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2014, s. 105.

pracy¹¹. Polityka ta ma na celu wspierać integrację edukacji i rynku pracy w kontekście wciąż zachodzących zmian, co ma pomóc młodym ludziom dokonać przejścia między wspomnianymi obszarami. W bardzo interesujący sposób charakter tego przejścia określił Kenneth Roberts, uważając, że jest to „nie jednorazowy akt podjęcia pracy zawodowej po ukończeniu szkoły [...], ale rozciągnięty w czasie proces przechodzenia od młodzieńczej zależności do dorosłej niezależności w aspekcie ekonomicznym, rodzinnym i możliwości utrzymania własnego gospodarstwa domowego”¹².

Mając to na uwadze, należy wskazać, że zaangażowanie studentów w formy aktywności pozwalające na uzupełnienie, a nawet wykorzystanie wiedzy teoretycznej, nabytej w trakcie edukacji na poziomie wyższym pomoże im w adaptacji na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy. Założenie to stało się punktem wyjścia do opracowania badania, którego wyniki zostaną zaprezentowane w niniejszym artykule.

Metodologia badań własnych

Niniejszy artykuł prezentuje wyniki badania, które miało pokazać, jaki procent studentów uczelni rzeszowskich angażuje się w działalność kół naukowych, samorządu studentów oraz organizacji pozarządowych oraz jaki jest poziom tego zaangażowania. Badanie zostało przeprowadzone z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety, w którym wykorzystano pytania zamknięte dychotomicznie oraz zamknięte ze skalą numeryczną. W ramach odpowiedzi na pytania ze skalą numeryczną respondenci dokonywali subiektywnej oceny wskazanych zjawisk, wybierając wartości od 1 do 10, gdzie 1 oznaczało skrajnie negatywną ocenę, a 10 – skrajnie pozytywną. Realizacja badania została przeprowadzona z wykorzystaniem techniki Computer-Assisted Web Interview (CAWI). Zastosowanie ankiety internetowej nie tylko umożliwiło szeroką dystrybucję narzędzia badawczego, lecz także miało istotne znaczenie metodologiczne – uzyskane odpowiedzi respondentów zostały zakodowane i zapisane w formacie zgodnym z wymaganiami oprogramowania IBM SPSS Statistics 28.0, co zapewniło ich dalszą analizę w środowisku statystycznym. Dobór respondentów do badania odpowiadał założeniom próby zupełnej, gdyż zaproszenie do udziału, zawierające link do ankiety CAWI, zostało skierowane do wszystkich studentów uczelni rzeszowskich (34 805 osób według stanu na 31.12.2022). W celu zwiększenia liczby

¹¹ A. Bańka, *Psychologiczne doradztwo karier*, Wydawca Stowarzyszenie Psychologia i Architektura, Poznań, 2007, s. 16.

¹² Cyt. za: A. Bańka, *op.cit.*, s. 16–17.

uzyskanych odpowiedzi link do ankiety został przesłany dwukrotnie. Ostatecznie zwrot z badania wyniósł 1642 poprawnie wypełnione ankiety, wśród respondentów 1067 osób stanowiły kobiety, natomiast 575 osób stanowili mężczyźni.

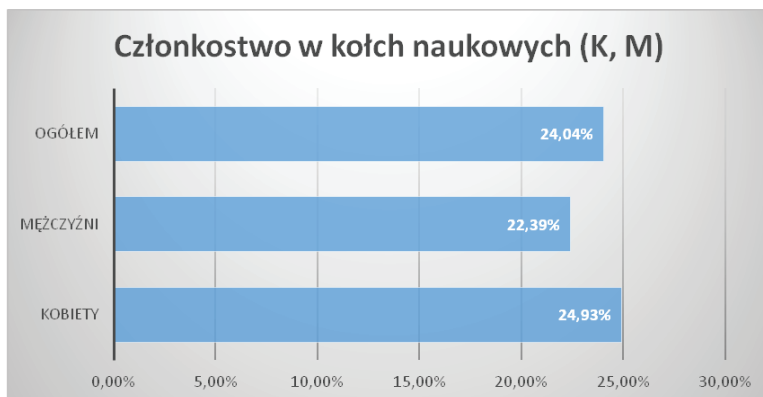
Koła naukowe

Najbardziej powszechną formą działalności studenckiej jest aktywność w ramach kół naukowych, stanowiąca istotne uzupełnienie procesu edukacyjnego ze względu na oferowanie dodatkowych możliwości rozwoju zawodowego. Organizacje te umożliwiają studentom realizację projektów o charakterze zarówno naukowym, jak i praktycznym, co stwarza unikalne warunki do weryfikacji oraz doskonalenia zdobytej wiedzy i umiejętności w środowisku charakteryzującym się ograniczonym ryzykiem¹³. Młodzi ludzie poprzez aktywność w kołach naukowych mają bardzo często możliwość rozwijania się w dwojaki sposób. Po pierwsze będąc aktywnym uczestnikiem tego typu organizacji, mają możliwość pogłębiania swoich zainteresowań naukowych i rozszerzania wiedzy zdobytej w procesie edukacji. Drugim, nie mniej ważnym elementem jest możliwość rozwoju kompetencji organizacyjnych i zarządczych poprzez angażowanie się w kierowanie strukturami danego koła.

Mając na uwadze powyższe, autor niniejszego artykułu podjął trud realizacji badania mającego na celu weryfikację zaangażowania studentów w działalność kół naukowych. Pierwsze z pytań zadane respondentom ze wskazanego obszaru miało charakter filtrujący i dotyczyło świadomości respondentów w kontekście funkcjonowania kół naukowych na reprezentowanych przez nich uczelniach. W ramach tego pytania odpowiedź twierdzącą wskazało 94,74% uczestników badania, deklarując jednocześnie, że są świadomi istnienia tego typu organizacji. Kolejne z pytań podanych analizie dotyczyło członkostwa studentów w kołach naukowych. Procentowy wynik uzyskanych odpowiedzi z podziałem na płeć został przedstawiony na poniższym wykresie.

Analizując wykres 1, możemy zauważyć, że niespełna 25% kobiet deklaruje swoje członkostwo w kołach naukowych. Wśród mężczyzn wartość ta wynosi 22,39%, co jest nieznacznie mniejszym wynikiem niż u kobiet. Kobiety są więc częściej członkami kół naukowych niż mężczyźni. W celu pogłębienia tej wiedzy autor w kwestionariuszu ankiety umieścił pytanie, w którym zapytał respondentów o poziom ich zaangażowania w działalność omawianej organi-

¹³ B. Kurzyk, *Model organizacji koła naukowego a rozwój praktycznych kompetencji studentów*, [w:] *Nauczyciel akademicki wobec nowych wyzwań edukacyjnych*, red. P. Wdowiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015, s. 129.

Wykres 1. Członkostwo w kołach naukowych studentów uczelni rzeszowskich
Źródło: opracowanie własne.

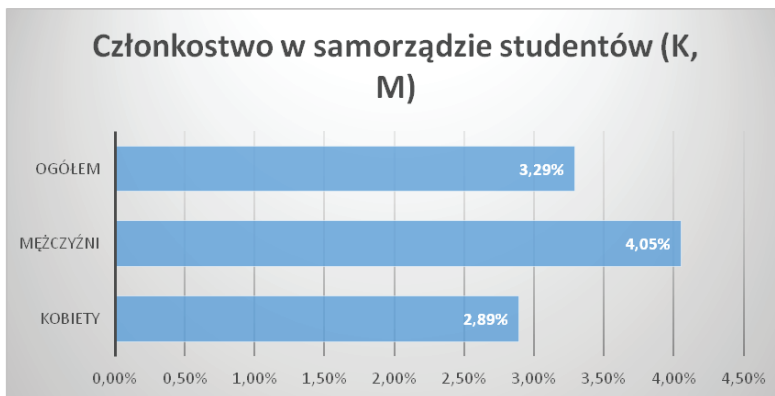
zacji. Respondenci mogli udzielać odpowiedzi, wskazując poziom zaangażowania na 10-stopniowej skali, gdzie jeden oznaczał brak aktywności, natomiast 10 – bardzo dużą aktywność. Średni poziom zaangażowania w działalność kół naukowych studentów wyniósł 5,60 przy odchyleniu standardowym 2,81. Analiza zaangażowania w podziale na płeć kształtuje się następująco: dla kobiet – 5,53, natomiast dla mężczyzn – 5,75. Zróżnicowanie w poziomie zaangażowania ze względu na płeć jest niewielkie, wskazujące na nieznacznie większe zaangażowanie mężczyzn w działalność kół naukowych, których są członkami.

Samorząd studentów

Kolejną organizacją, która zostanie poddana analizie na podstawie zrealizowanego badania będzie samorząd studentów. Organizacja ta pełni bardzo ważną rolę w środowisku akademickim, gdyż nie tylko stanowi organ reprezentujący interesy społeczności studenckiej, ale również umożliwia studentom rozwój kompetencji przydatnych na rynku pracy. Aktywność w samorządzie pozwala między innymi na zdobywanie doświadczenia w zakresie zarządzania projektami, negocjacji, pracy zespołowej oraz komunikacji interpersonalnej. Współczesny rynek pracy stawia przed absolwentami uczelni wyższych wymagania wykraczające poza wiedzę teoretyczną. Wymagania te obejmują takie kompetencje praktyczne, jak umiejętność podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów oraz efektywnego zarządzania czasem. Samorząd studencki poprzez organizację wydarzeń akademickich, współpracę z władzami uczelni oraz aktywne uczestnictwo w inicjatywach społecznych tworzy przestrzeń sprzyjającą rozwijaniu tych kompetencji w warunkach zbliżonych do rzeczywistości zawodowej.

Znaczenie aktywnego zaangażowania w działalność samorządu studenckiego dla rozwoju kompetencji kluczowych na współczesnym rynku pracy stało się przedmiotem analizy w ramach badania przeprowadzonego na potrzeby niniejszego artykułu. Podobnie jak w przypadku kół naukowych, pierwsze z pytań skierowanych do respondentów dotyczyło świadomości działalności samorządu studentów w ich uczelni. W tym przypadku odpowiedź twierdzącą wskazało 96,29% respondentów, w związku z czym tylko nieznaczny odsetek objętych badaniem studentów nie jest świadomy istnienia takiej organizacji jak samorząd studentów. W kolejnym pytaniu poproszono respondentów o odpowiedź na pytanie dotyczące członkostwa w samorządzie studentów ich uczelni. Procentowy rozkład uzyskanych odpowiedzi, z uwzględnieniem podziału na płeć, został zaprezentowany na poniższym wykresie.

Wykres 2. Członkostwo w samorządzie studentów

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy powyższego wykresu możemy zauważyć, że zaangażowanie w działalność omawianej organizacji jest na bardzo niskim poziomie, gdyż jedynie 3,29% respondentów zadeklarowało członkostwo w samorządzie studentów. Jeśli weźmiemy pod uwagę płeć respondenta, to nieznacznie lepiej wypadają mężczyźni, wśród których podejmowanie tego typu aktywności zadeklarowało 4,05%, natomiast wśród kobiet jest to jedynie 2,89%. Wyższy odsetek mężczyzn deklarujących zaangażowanie w działalność samorządu studentów nie zmienia w tym wypadku ogólnego obrazu związanego z bardzo niskim poziomem zaangażowania. Odnosząc się do opisanych na początku tej części artykułu korzyści wynikających z aktywności w tego typu organizacjach, należy stwierdzić, że

wynik ten jest daleki od pożądanego. Do tej sytuacji autor odniesie się we wnioskach sformułowanych na zakończenie niniejszego opracowania.

W kolejnym pytaniu zapytano respondentów o poziom zaangażowania w działalność w ramach samorządu studentów. Pytanie dotyczące poziomu zaangażowania zostało oparte na takiej samej skali jak w przypadku kół naukowych. Z przeprowadzonej analizy statystycznej uzyskanych wyników wynika, że średni poziom zaangażowania studentów w aktywną działalność w ramach samorządu studentów wynosi 6,17, wartości odchylają się przeciętnie od średniej o 3,04. Sytuacja w podziale na płeć respondenta kształtuje się następująco: średni poziom zaangażowania wśród kobiet wynosi 6,47, natomiast dla mężczyzn 5,77.

W ramach krótkiego podsumowania wyników badań dotyczących aktywności podejmowanej przez studentów w samorządzie studentów możemy zauważyć, że nieznacznie więcej mężczyzn angażuje się w działalność tego typu organizacji niż kobiet. Niemniej jednak w aktywnej działalności w ramach struktur samorządowych to kobiety przodują i poziom zaangażowania jest w tym wypadku większy.

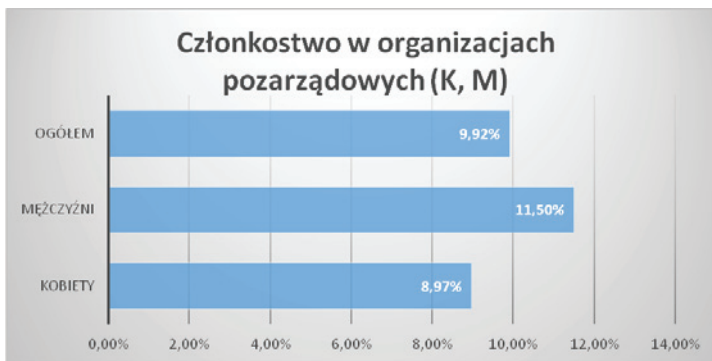
Organizacje pozarządowe

Ostatnią kategorią organizacji analizowaną w niniejszym artykule są organizacje pozarządowe. Tego typu organizacje odgrywają istotną rolę w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego poprzez uzupełnienie działań administracji publicznej oraz sektora prywatnego. Wskazana rola tego typu organizacji leży u podstaw ich funkcjonowania, gdyż, jak wskazuje Dorota Moroń, są one podmiotami niezależnymi od różnego rodzaju władzy publicznej, nie działają dla zysku, a ich funkcjonowanie w głównej mierze opiera się na zasadzie dobrowolności¹⁴. Zasada dobrowolności sprawia, iż działalność w organizacjach pozarządowych opiera się w głównej mierze na wolontariacie ich członków, który może się okazać szczególnie cenny dla studentów chcących rozwinąć swoje kompetencje praktyczne i społeczne. Młody człowiek w ramach swojej działalności w tego typu organizacji ma możliwość zdobyć doświadczenie w środowisku zbliżonym do rzeczywistości zawodowej. Działalność w nich umożliwia rozwój umiejętności interpersonalnych, organizacyjnych, przywódczych oraz pracy zespołowej, które są wysoko cenione przez pracodawców. Organizacje pozarządowe, poprzez realizację projektów społecznych, działalność wolonta-

¹⁴ D. Moroń, *Specyfika zarządzania kapitałem ludzkim i społecznym w trzecim sektorze*, [w:] *Kapitał ludzki i społeczny. Kreowanie i zarządzanie*, red. D. Moroń, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012, s. 169.

riacką oraz współpracę z sektorem publicznym i prywatnym, stanowią istotną przestrzeń dla studentów umożliwiającą im praktyczne zastosowanie nabytej wiedzy. Jednocześnie angażowanie się w tego typu inicjatywy przyczynia się do kształtowania umiejętności podejmowania decyzji, zarządzania zasobami oraz adaptacji do dynamicznie zmieniającego się otoczenia społeczno-gospodarczego. Warto podkreślić, że uczestnictwo w działalności organizacji pozarządowych sprzyja również rozwijaniu kapitału społecznego, budowaniu sieci kontaktów zawodowych oraz zwiększeniu konkurencyjności absolwentów na rynku pracy.

Mając na uwadze możliwości, jakie daje studentom zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych, autor niniejszej publikacji podjął próbę oszacowania poziomu tej aktywności wśród respondentów. Weryfikację tej problematyki badawczej rozpoczęto od pytania, czy respondenci znają jakiegokolwiek organizację pozarządową. Odpowiedź twierdzącą na powyższe pytanie wskazało niespełna 61% uczestników badania. W związku z powyższym na kolejne pytanie dotyczące członkostwa w organizacjach pozarządowych miało możliwość odpowiedzieć już tylko 998 respondentów. Na poniższym wykresie przedstawiono rozkład odpowiedzi z podziałem na płeć.

Wykres 3. Członkostwo w organizacjach pozarządowych

Źródło: opracowanie własne.

Analizując powyższy wykres możemy zauważyć, że niespełna 10% respondentów zadeklarowało członkostwo w organizacjach pozarządowych. Rozszerzając podejmowane rozważania o płeć respondenta, możemy zauważyć, że więcej mężczyzn (11,5%) deklaruje swoją aktywność w ramach tego typu organizacji niż kobiet (8,97%). W ocenie autora uzyskany wynik należy uznać za stosunkowo niski, co wskazuje na ograniczoną skalę zaangażowania studentów w działalność

organizacji pozarządowych. Potwierdzeniem tej tezy mogą być dane zawarte w raporcie Głównego Urzędu Statystycznego, dotyczącym liczby członków organizacji pozarządowych na koniec 2022 roku. Zgodnie z tymi danymi liczba osób fizycznych zaangażowanych w działalność organizacji pozarządowych wyniosła 8,3 mln, co – przy całkowitej populacji Polski wynoszącej wówczas 37,766 mln – stanowiło niespełna 22% społeczeństwa¹⁵. W przeprowadzonym badaniu odsetek studentów zaangażowanych w działalność organizacji pozarządowych okazał się znacząco niższy, osiągając wartość stanowiącą mniej niż połowę wskaźnika dla całej populacji.

Podsumowując uzyskane wyniki, warto się jeszcze odnieść do poziomu zaangażowania respondentów w działalność organizacji pozarządowych. Również w tym przypadku respondenci wskazywali swój poziom zaangażowania, opierając się na 10-stopniowej skali. W wyniku przeprowadzonej analizy statystycznej stwierdzono, że średni poziom zaangażowania w działalność organizacji pozarządowych zadeklarowany przez respondentów wyniósł 7,16, odchylenie standardowe w tym przypadku wyniosło 2,36. Średni poziom aktywności w podziale na płeć respondenta kształtuje się następująco: w przypadku kobiet wyniósł 7,11, natomiast w przypadku mężczyzn był nieznacznie wyższy i wyniósł 7,23.

Podsumowanie

W ramach przedmiotowego artykułu została dokonana analiza społecznej aktywności studentów uczelni rzeszowskich, koncentrująca się na ich zaangażowaniu w organizacje studenckie i pozarządowe. W kontekście wprowadzenia do analizy wyników przeprowadzonego na potrzeby niniejszego artykułu badania, autor podkreślił wyjątkowe położenie młodzieży akademickiej jako grupy znajdującej się w fazie przejściowej między adolescencją a dorosłością. Okres ten sprzyja kształtowaniu kompetencji oraz zdobywaniu doświadczenia, które mogą być rozwijane poprzez aktywność w kołach naukowych, samorządzie studenckim oraz organizacjach pozarządowych.

Z opisanej w artykule analizy poszczególnych wyników możemy zauważyć, że studenci są grupą cechującą się niskim poziomem zaangażowania społecznego. Szczególnie widoczne jest to w przypadku aktywności w samorządzie studentów czy zaangażowaniu w działalność organizacji pozarządowych. Tylko w przypadku kół naukowych, gdzie niespełna 25% studentów zadeklarowała

---

¹⁵ Główny Urząd Statystyczny, *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2022 r. - wyniki wstępne*, <https://stat.gov.pl/> [dostęp: 22.03.2025].

członkostwo, można uznać ten poziom aktywności za umiarkowanie zadowalający. Dodatkowo warto zauważyć, że ogólna analiza poszczególnych zagadnień w kontekście płci respondentów nie dała jednoznacznej odpowiedzi na nasuwające się pytanie dotyczące zróżnicowania w zaangażowaniu kobiet i mężczyzn w omówionej aktywności. Dlatego też w celu uzupełnienia prowadzonych rozważań z odpowiedzi dotyczących członkostwa w poszczególnych organizacjach został utworzony indeks zaangażowania społecznego studentów. Pogłębiona analiza statystyczna tego indeksu z wykorzystaniem testu T-studenta wykazała, że płeć nie różnicuje poziomu zaangażowania społecznego studentów. Uzyskana informacja pozwala spojrzeć w sposób bardziej kompleksowy na opublikowane wyniki, szczególnie w kontekście przedstawionego w metodologii podziału na płeć wśród respondentów.

Podsumowując, studenci uczelni rzeszowskich cechują się stosunkowo niskim poziomem aktywności społecznej. Troszkę lepiej wypada w artykule analiza poziomu zaangażowania, w przypadku gdy respondenci deklarują, że są członkami poszczególnych organizacji. Sytuacja ta wskazuje, że studenci, którzy są aktywni społecznie, rozumieją, iż aktywność nie może być bierna, a od poziomu tego zaangażowania może zależeć jej całkowity efekt. Aspekt ten w kontekście niskiego ogólnego poziomu zaangażowania jest pozytywny. Studenci wykazujący większe zaangażowanie społeczne w trakcie edukacji akademickiej charakteryzują się lepszą adaptacją do dynamicznie zmieniających się wymagań rynku pracy, co w konsekwencji zwiększa ich szanse na zatrudnienie.

Ten fakt dotyczy niestety bardzo małego odsetka studentów uczestniczących w badaniu, dlatego też nie może zabraknąć we wnioskach bardziej globalnego podejścia do problemu. W tym wypadku autor uważa, że instytucje szkolnictwa wyższego, dążące do skutecznego przygotowania absolwentów do wyzwań zawodowych, powinny w sposób systemowy i instytucjonalny wspierać aktywność społeczną studentów jako istotny element procesu kształcenia. Wśród tego typu działań uczelnie mogłyby na przykład położyć większy nacisk na rozwijanie programów łączących naukę z praktyką społeczną, wzmacnianie kompetencji społecznych swoich studentów czy promowanie mikro-wolontariatów. Należy zauważyć, że skoordynowane działania będą miały szanse wpłynąć na szerszą grupę młodych ludzi i pomóc im bardziej kompleksowo wykorzystać okres edukacji na poziomie wyższym.

Bibliografia

Źródła

- EUROSTUDENT VIII, *Spoleczne i ekonomiczne warunki życia studentów w Polsce na tle innych krajów europejskich*, Raport końcowy dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego” IBRIS, Warszawa 2024.
- Główny Urząd Statystyczny, *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2022 r. – wyniki wstępne*, <https://stat.gov.pl/> [dostęp: 22.03.2025].
- Główny Urząd Statystyczny, *Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2023/2024*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20232024,8,10.html> [dostęp: 7.05. 2025].

Piśmiennictwo naukowe

- Balcerowska P., *Przygotowanie się do przyszłej pracy zawodowej – drogą do kariery*, [w:] *Sytuacja młodzieży na rynku pracy*, red. M. Piotrowska-Trybull, Wyd. Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2014.
- Bańka A., *Psychologiczne doradztwo karier*, Wydawca Stowarzyszenie Psychologia i Architektura, Poznań 2007.
- Garlicki J., *Kultura polityczna młodzieży studenckiej*, Wyd. PWN, Warszawa 1991.
- Hajduk B., *Socjalizacja studenta w małym ośrodku akademickim*, Wyd. PZ, Zielona Góra 2000.
- Klimkowska K., *Funkcjonowanie społeczne młodzieży akademickiej*, Wyd. UMCS, Lublin, 2010.
- Kurzyk B., *Model organizacji koła naukowego a rozwój praktycznych kompetencji studentów*. [w:] *Nauczyciel akademicki wobec nowych wyzwań edukacyjnych*, red. P. Wdowiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015.
- Markowski D., *Struktura społeczna a socjologia*, Wyd. WSP w Rzeszowie, Rzeszów, 1989.
- Moroń D., *Specyfika zarządzania kapitałem ludzkim i społecznym w trzecim sektorze*, [w:] *Kapitał ludzki i społeczny. Kreowanie i zarządzanie*, red. D. Moroń, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012.
- Niezgoda M., *Młodzież jako przedmiot zainteresowania socjologii*, „Rocznik Lubuski” 2014, t. 40, cz. 2a.
- Putnam R., *Demokracja w działaniu. Tradycje obywatelskie we współczesnych Włoszech*, Znak, Kraków 1995.

Streszczenie: Młodzież akademicka to wyjątkowa grupa społeczna przechodząca z adolescencji w dorosłość, wspierana przez edukację i aktywność społeczną. Uczelnie umożliwiają studentom

angażowanie się w koła naukowe, samorząd studencki czy organizacje pozarządowe. Działalność ta ma na celu rozwój ich kompetencji i ułatwienie wejścia na rynek pracy. Badania na uczelniach rzeszowskich wykazały, że poziom zaangażowania w różne formy organizacyjne jest zróżnicowany, ale nadal zdecydowanie za niski.

Słowa kluczowe: młodzież akademicka; aktywność społeczna; uczelnie; koła naukowe; organizacje pozarządowe

Student Social Engagement: Participation in NGOs and Student Organizations

Abstract: Academic youth is a unique social group transitioning from adolescence to adulthood, supported by education and social activities. Universities enable students to engage in scientific circles, student government, and even NGOs. This activity aims to develop their skills and facilitate entry into the job market. Research conducted at Rzeszów universities showed that the level of engagement in various organizational forms varies but remains significantly low.

Keywords: academic youth; social engagement; universities; student organizations; non-governmental organizations